

Barn i behov av stöd och anpassning

Förskollärarnas syn på odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning

Namn: Elin Eriksson, Ida Høvring Olausson & Towa Lekvall
Program: Förskolläraryrket

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA2G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT/2022
Handledare: Agneta Simeonsdotter Svensson
Examinator: Elisabeth Mellgren

Nyckelord: Förskola, förskollärare, barn i behov av stöd, anpassningar, odiagnostiserade barn, förskollärares uppfattningar, vardagliga situationer, fenomenografi

Abstrakt

Intentionen med studien är att lyfta tillvägagångssätten med barn i behov av stöd och anpassningar i förskolans verksamhet utan ett fokus på diagnostiserade barn. Vid utformning av studiens forskningsområde framkom det att ämnet är relativt outforskat efter år 2010 och därför ansågs det av stor vikt att undersöka om. Studien tillämpar åtta förskollärares reflektioner av intervjufrågorna som konstruerats utifrån frågeställningarna: Hur definierar förskollärarna vilka barn som är i behov av stöd och anpassning? Hur resonerar förskollärarna kring odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i vardagen? Hur resonerar förskollärarna kring disposition av tid i vardagen för att på bästa sätt anpassa för de barn som är i behov av stöttning? Studien redovisar den fenomenografiska teorins betydelse och bearbetar intervjuerna utifrån en fenomenografisk analysmetod.

I resultatet framgick det att respondenternas definition av barn som är i behov av stöd och anpassning är barn som har olika problematik i vardagliga situationer samt att behoven kan variera mellan situationer. Det lyfts också att de barn som är i behov mer ofta är odiagnostiserade barn och att det finns en problematik med att förskollärarna inte får den stöttning eller kompetens de behöver för att stötta alla barnen i verksamheten.

I diskussionen blir gränssättning ett tydligt utfallsrum där förskollärarna hade olika uppfattningar om vart gränsen går för barn i behov av stöd. De mest signifikanta utfallsrummen som förskollärarna även belyste kring hur de anpassar verksamheten för barn i behov av stöd var blanda annat att dela upp barngruppen, vara tydlig med struktur, rutiner och planering. Förskollärarna lyfte fram betydelsen av att använda sig av indirekt och direkt stöd i de vardagliga situationerna. De poängterade även vikten av att ha kortvariga samlingar samt att ge barnen tid till att hantera de olika vardagliga situationerna.

Förord

Efter många skratt och fina konversationer vill vi härmed tacka för dessa år på förskolläraryrket, ett program som gett oss mängder av erfarenheter och kompetens. Vi vill även tacka de förskollärare som ställt upp i våra intervjuer samt frågat kollegor om deltagande när andra intervjuade föll bort, vilket har gjort det möjligt att forska om och synliggöra ett väldigt intressant och diskuterbart ämne. Utan vår stöttande och vägledande handledares hjälp i examensarbetet hade arbetet inte utformat sig på det resulterade sättet och därför vill vi uppmärksamma Agneta Simeonsdotter Svensson och tacka för denna tid. Vi vill också rikta ett tack till Göteborgs universitetsbibliotek som försett oss med stöttning samt litteratur inför vårt sökande av litteraturen för att kunna fullfölja studien och stödja dess resultat. Slutligen vill vi framföra vår tacksamhet till de studiekamrater och andra kurslärare som stöttat oss i vår process när vi har varit som mest förvirrade.

Efter allt gott vill vi tacka för oss!

Göteborg, Maj 2022
// Elin, Ida och Towa

Innehållsförteckning

Förord	1
Innehållsförteckning	1
1 Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställning	3
2 Tidigare forskning	4
2.1 Barn i behov av stöd	4
2.1.1 Barn med diagnos.....	4
2.1.2 Odiagnostiserade barn.....	5
2.2 Förskollärarens syn	5
2.2.1 Förskolans resurser	6
2.2.2 Förskollärarens stöd till barn.....	7
2.3 Sammanfattning	7
3 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp	8
3.1 Fenomenografin	8
3.1.1 Den fenomenografiska intervjun	9
3.1.2 Uppfattning	9
3.1.3 Utfallsrum	9
4 Metod och genomförande	10
4.1 Urval	10
4.1.1 Redovisning av tidigare forskning	10
4.1.2 Metod	11
4.1.3 Intervjuer	11
4.2 Respondenter	11
4.3 Fenomenografiska analysmetod	12
4.4 Etik.....	13
4.5 Reliabilitet, validitet och generaliseringsbarhet.....	13
5 Resultatredovisning	14
5.1 Alla barn kan behöva av stöd.....	14
5.2 Anpassningar och stöd utifrån barnens behov	15
5.2.1 Tambursituationer	15
5.2.2 Samlingar.....	16

5.2.3	Matsituationer.....	18
5.3	Möjligheter med struktur	19
5.3.1	Tambursituationer	19
5.3.2	Samlingar.....	20
5.3.3	Matsituationer.....	21
5.4	Uppfattning kring kompetensutveckling	22
6	Avslutande diskussion.....	23
6.1	Förskollärarnas resonemang kring barn i behov av stöd	23
6.2	Förskollärares resonemang kring odiagnostiserade barn i behov av stöd	24
6.3	Förskollärares resonemang kring disponering av tid.....	24
6.4	Sammanfattning	25
6.5	Förslag på vidare forskning	26
7	Referenslista.....	27
8	Bilagor	29
8.1	Intervjuguide.....	29

1 Inledning

Arbetet är en mindre empirisk studie som riktar in sig på hur förskollärare arbetar för att stötta och anpassa vardagen för barn som inte har diagnoser men som är i behov av stöd. Författarna i denna studie har under deltagande i olika förskoleverksamheter uppmärksammat att en osäkerhet kring kunskap om hantering av barn i behov av stöd hos förskollärare har funnits. Syftet med studien är att uppmärksamma förskollärarnas syn på odiagnostiserade barn som är i behov av anpassningar i de valda situationerna. Denna studies författare definierar barn i behov av stöd och anpassning som barn utan en fastställd diagnos, de barn som har diagnoser definieras som barn i behov av särskilt stöd. Vad gör förskollärarna för anpassningar i de olika situationerna för de barn som är i behov av stöd, som inte har en diagnos? De barn som inte har diagnoser synliggörs inte lika mycket i studier om barns utveckling.

Studiens utgångspunkt blev därför första frågeställningen “Hur definierar förskollärarna vilka barn som är i behov av stöd och anpassning?”, detta för att synliggöra förskollärarnas resonemang kring vart definitionen av gränsen går för vilka barn som är i behov av stöd. Nästa frågeställning lyder “Hur resonerar förskollärarna kring odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i vardagen?” För att begränsa studiens innehåll valde författarna att rikta in sig på tambur-, samling- och matsituationer. Bristen på tid i förskolans verksamhet är något som är väl känt och tiden disponeras på olika sätt för att tillgodose alla barns olika behov. På vilket sätt disponerar förskollärarna tiden för att ge anpassningar och stöttning till alla barn? För att synliggöra förskollärarnas uppfattningar kring tid i vardagen valdes frågeställningen “Hur resonerar förskollärarna kring disposition av tid i vardagen för att på bästa sätt anpassa för de barn som är i behov av stöttning?”.

I läroplanen för förskola (2018) står det att förskolan skall synliggöra alla barns olika behov för utveckling. Även Skollagen (SFS 2010:800) 8 kap. 9§ fastställer att barn ska få det stöd de behöver för att kunna utvecklas. I studien uppmärksammas det hur förskollärare arbetar utifrån styrdokument och lagar för att tillgodose barnen med de anpassningar och behov de behöver. Förskollärarna berättar om hur de stöttar och tänker kring odiagnostiserade barn i förhållande till de tre situationerna som är förekommande i förskolans vardag.

Eftersom odiagnostiserade barn inte alltid får konkret stöttning från externa experter, kan barnen lätt hamna i bakgrunden. Detta resulterar i att barnen inte får den anpassning eller stöttning de är i behov av för att utvecklas och klara av vardagen utifrån sina förutsättningar. Att undersöka om odiagnostiserade barn i behov av stöd anser författarna som viktigt. Dels för att uppmärksamma att alla barn är i behov av stöttning även de som inte har diagnoser, dels för att synliggöra hur förskollärare anpassar vardagen för att stötta barnen.

1.1 Syfte och frågeställning

Alla barn i förskolan är i behov av stöttning för att utvecklas och därför ligger fokuset på odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i de vardagliga situationerna, som samlingssituationen, matsituationen och tambursituationen. Syftet med studien är att uppmärksamma hur förskollärare resonerar kring stöttning av odiagnostiserade barn i de nämnda situationerna. I studien undersöks även hur förskollärarna resonerar kring dispositionen av tid för att möjliggöra stöttning för utvecklingen hos barnen. Odiagnostiserade barn i behov av stöttning har en tendens att hamna mer i bakgrunden då det inte finns lika

mycket kunskap samt litteratur och styrdokument till förskollärarna som det finns om barn med diagnoser.

1. Hur definierar förskollärarna vilka barn som är i behov av stöd och anpassning?
2. Hur resonerar förskollärarna kring odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i vardagen?
3. Hur resonerar förskollärarna kring disposition av tid i vardagen för att på bästa sätt anpassa för de barn som är i behov av stöttning?

2 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare forskning presenteras. Forskningen som presenteras är noga utvald för att visa relevans till denna studie. Avsnittet bearbetar tidigare forskning om barn som har diagnoser och barn som inte har diagnoser men som är i behov av stöd. Detta används för att belysa likheter och skillnader mellan odiagnostiserade barn och de barn som har en diagnos.

2.1 Barn i behov av stöd

Det finns olika typer av stöd och nedan framställs det olika studies resonemang kring både barn med diagnos samt odiagnostiserade barn.

2.1.1 Barn med diagnos

I svenska förskolor arbetas det för att nå målen med att alla barn som behöver stöd i verksamheten ska få möjlighet till detta. Sandberg m.fl. (2010) förklarar att detta är något som står i lagar och styrdokument som förskolan skall följa. Om förskolan tillsammans med vårdnadshavare anser att barnen behöver stöd som förskollärarna inte kan förse dem med skall en specialpedagog underrättas. Författarna anser dock att många barn i förskolan som får extra stöd är barn som är under utredning för diagnos eller innehar diagnos och det stora syftet med stödet synliggörs egentligen inte. Förskolan skall förse alla barnen med dess olika behov och stötta dem oavsett diagnos eller inte lyfter Sandberg m.fl. (2010). Författarna har delat upp sina resultat i olika kategorier och en del är att alla barn är i behov, men det kan vara i nödsituationer samt permanenta eller tillfälliga situationer. Alla barn behöver olika typer av stöd och det behöver inte nödvändigtvis vara en diagnos som är grunden till detta. En annan kategori som Sandberg m.fl. (2010) diskuterar är barn som inte har en skriven diagnos men som behöver stöd i sin vardag på grund av olika känslomässiga- samt sociala svårigheter.

Westman Andersson m.fl. (2021) har gjort en studie där de frågat 26 föräldrar till barn som har autism, om deras upplevelser kring stöttning hos deras barn. Studien visar att det är många föräldrar som har förväntningar på förskolan men att de inte alltid uppnåts av personalen. De blev oroliga under olika perioder när de inte hade systematiska dialoger med personalen samt när de upplevde att personalen inte hade kunskaper kring hur de skulle stötta barn med autism. Studiens slutsats visar att det är positivt om personalen får utbildning och fortsatt träning inom ämnen med barn i behov av stöd. De belyser även vikten av att rektorer har rätt

kompetens för att förmedla vidare kunskap till personalen. Studien lägger vikt på att det krävs fler studier kring kompetensen hos de som jobbar nära barn, rektorer samt de på organisatorisk nivå. Det visar att många förskollärare har brist på kunskap inom ämnet barn i behov av stöd, och de vet då inte hur de ska stötta barnen.

2.1.2 Odiagnostiserade barn

Lindqvist m.fl. (2010) undersöker olika yrkesgruppers syn på barns problematik och hur skolan ska hjälpa till i relation till barns olika behov. 199 förskollärare deltog i undersökningen, 97% av förskollärarna har universitetsnivå på sin utbildning och 91% av förskollärarna innehar pedagogisk examen. Studien kom fram till de olika yrkesgruppernas resultat i tanken om *varför barn är i behov av pedagogiskt stöd* och visade på att i förskolans verksamhet var det annorlunda i jämförelse med resterande grupper (Lindqvist m.fl., 2010). Dessa är de tre första förklaringarna för frågeställningen som rangordnats utifrån grupperna. Förklaring 1 "barn har individuella underskott", 2 "barnets hemmiljö är otillräcklig" och 3 "målen för den obligatoriska skolplikten är för svåra för dessa barn" (Lindqvist m.fl., 2010, s. 149). Endast hälften av förskollärarna markerade här att målen är för svåra och det kan exempelvis ha med att göra att målen i läroplanen för förskola inte är på samma grad som i grundskola då de inte är kunskapsmål.

En annan fråga som ställdes var hur de olika yrkesgruppernas tankar låg kring vilka faktorer som *anses viktiga för ett arbete med barn som är i behov av särskilt pedagogiskt stöd*. Det som grupperna oftast ansåg sig vara av störst vikt var 1. "tillgång till särskild pedagogisk kompetens", 2. "föräldrars attityder och åsikter" samt 3. "lärarnas kompetens". Författarna redogjorde sedan för de faktorer som de deltagande ansåg som viktiga men inte benämndes ofta, 1. "barns kunskaper och färdigheter", 2. "ändra grupper eller klasskompositioner" och 3. "stöd från extern expertis och konsulter" (Lindqvist m.fl., 2010, s. 151). Förskollärarna ansåg uppdelningen av gruppen som en viktig faktor i ett arbete med barn i behov av pedagogiskt stöd, detta för att kunna anpassa lärmiljön utifrån individernas behov i undervisningen poängterade Lindqvist m.fl. (2010).

Lillvist (2010) har gjort en studie i svenska förskolor som handlar om att jämföra barns sociala kompetens utifrån tre kategorier, odiagnostiserade barn i behov av stöd, barn med diagnoser samt barn som har "normal" utveckling. Författaren utförde studien genom att använda sig av observationer som metod, observationerna utfördes under barnens fria lek. Studien visade att förskollärarna uttryckte att majoriteten av barn i behov av stöd var odiagnostiserade barn, utifrån deras svårigheter med samspel och social kompetens. Resultatet visade att odiagnostiserade barn i behov av stöd uttryckte mindre värme och positiva känslor i sociala sammanhang än vad de andra barnen i grupperna gjorde redovisar. Författarna kom även fram till att det viktigaste är att förskollärarna har ett specifikt fungerande förhållningssätt till varje individuellt barn (Lillvist, 2010).

2.2 Förskollärarens syn

Lillvist och Granlunds (2009) studie handlar om barn med särskilt behov av stöd. Författarna jämför barn som har fått bekräftat att de är i behov av särskilt stöd i form av en diagnos av samhället, med odiagnostiserade barn som blivit identifierade av förskolepersonal att vara i behov av särskilt stöd. Det finns inte en tydlig definition för vilka barn som behöver särskilt stöd fortsätter Lillvist och Granlund (2009). Det finns dock en traditionell definition som

synliggör att barn som presterar dåligt på utvecklingstester har en specifik sjukdom eller diagnos alternativt tillhör en traditionell funktionsnedsättnings kategori. Den traditionella definitionen identifierar endast 2–5% av alla barn i Sverige som har ett behov av särskilt stöd, vilket resulterar i att 95–98% av barn förbises. Med enkät som metod kom författarna fram till att majoriteten av barn som förskollärarna menade på behövde särskilt stöd och anpassning är odiagnostiserade barn med svårigheter relaterat till tal, språk och det sociala samspelet mellan kamrater. Författarna drar slutsatsen att odiagnostiserade och diagnostiserade barn delar samma typ av svårigheter. Dock uppmärksammas endast få barn som har svårigheter på grund av de traditionella kategorierna för funktionsnedsättning bedömer Lillvist och Granlund (2009).

2.2.1 Förskolans resurser

I svenska förskolors rådande situationer har en diskurs bildats där förskollärare stött på ett pressat läge och en situation som är outhärdlig i relation till resurser för barn som är i behov av stöd (Palla, 2021). Författaren lyfter förskollärarnas tankar kring tröttheten och känslan av att inte räckta till och beskriver även besvikelsen och irritationen över att omsorgen för barnen påverkas av det. I artikeln skrivs det om reflektioner kring barnens rätt till stöd och att det inte alltid finns resurser nog för att hjälpa de barn som är i behov av det. Författaren tar även upp förskollärarnas reflektioner kring att gruppkonstellationerna inte alltid är positiva och att detta kan göra att barn *blir* i behov av särskilt stöd. Det finns fler förklaringar som lyfts om varför situationen i förskolan ser ut som den gör och några menar Palla (2021) är bristen på utbildad personal och kunskap kring barn i behov av särskilt stöd. Men även de förhållningssätt och syn på barn som finns i förskolan och samhället, att de normer som finns om barn kan påverka dem. Artikeln lyfter många exempel på barn som är i behov av stöd och några av dessa är utåtagerande barn, blyga barn, nyanlända barn eller barn som helt enkelt behöver antingen extra uppmärksamhet eller avskildhet. Med andra ord finns det flera olika anledningar till att ett barn eller på vilket sätt ett barn behöver stöd i förskolans vardagliga verksamhet. Ännu en gång lyfter författaren att förskolans resurser inte räcker till och att arbetslagen oftare nekas än får hjälp i sina ansökningar om resurser för barn i behov av stöd. Författaren menar att detta påverkar alla involverade negativt (Palla, 2021).

Sandberg och Ottosson (2010) redogör för bristen av tid, personal samt stora barngrupper i förskolans verksamheter och vilket problem det skapar för alla involverade parter. Författarna menar att bristen på personal kan vara både frånvaro under kortare samt längre perioder och i dessa fall behöver förskolor ta in vikarier. Vidare betonar författarna vikten av att förskollärare innehar den kunskap som krävs för att ge barnen en stimulerande pedagogisk miljö, samt kunskap om hur de ska stötta barnen i de vardagliga rutinerna. Det är av vikt att planera på ett hållbart sätt och Sandberg och Ottosson (2010) menar att kunskapen kan vara en del av att det brister för vissa förskolor med att förse barnen med det stöd de är i behov av.

I Hong Kong har en studie gjorts där de har utgått från ett hjälpmedel de benämnt som WISE (Whole Inclusive School Empowerment). WISE är ett hjälpmedel för barn i förskolan som är i behov av stöd på grund utav olika inlärningssvårigheter (Leunga m.fl., 2019). Resultatet visade att förskollärarna tidigare kände sig osäkra kring hur de skulle bemöta barn i behov av stöd, men att de med hjälpmedlet kände sig mycket tryggare kring ämnet. Författarna redogör för vikten av att förskollärare samarbetar med en specialpedagog för att utveckla mer kunskap kring hur de kan stötta barnen i behov av stöd, samt samarbetet med vårdnadshavare, andra i förskolan och andra yrkesprofessionella. Författarna uppmärksammade att förskollärare

behöver bemöta alla barnen och ge det individuella stöd varje barn är i behov av (Leunga m.fl., 2019).

2.2.2 Förskollärarens stöd till barn

Almqvist m.fl. (2018) förklarar att i den svenska förskolans läroplan står det att alla barn, oavsett behov, ska få möjligheten till att gå i en vanlig förskolegrupp med möjlighet till lärande. För att detta ska fungera menar författarna att förskollärarna måste uppmärksamma de barn som är i behov av särskilt stöd. Författarna även skriver att när det kommer till beteendesvårigheter varierar det mycket hur stödet ges till barnen samt hur det avgörs vilket stöd som behövs. I studien beskriver Almqvist m.fl. (2018) om tre olika stöd, SuS, SiS och inget extra stöd. SuS står för "supervised support" och handlar om stödet från externa stödteam. Det är vanligt att barn som har SuS får stöd av externa tjänster såsom habilitering eller barnpsykiatriska insatser. I resultatet visade det på att förskollärarna höll sig nära som stöd till barnen som hade SuS samt att de samarbetade kontinuerligt med externa team. SiS står för "staff-initiated support" och är stöd som initierats av förskolepersonalen utan tillsyn från externa stödteam. Författarna lyfter fram att till skillnad från SuS framkommer det i resultatet att samarbetet mellan externa team uppstod mer sällan än med barn med SiS. Det vanligaste stödet för barn med SiS visade sig vara att uppmärksamma negativt beteende. Den sista gruppen handlar om barn som inte får något extra stöd för beteendesvårigheter. I resultatet framgick det att om barnet med uppförandeproblem och hyperaktivitet inte störde resten av gruppen fanns det mindre sannolikhet till att de barnet fick stöd för sina svårigheter menar Almqvist m.fl. (2018).

Sandberg m.fl. (2009) har gjort en studie om hur förskollärare stöttar barns utveckling i vardagen för de barnen i behov av stöd. Studien visar på vilka stöd barnen får utifrån indirekt och direkt stöd. Direkt stöd handlar om förskollärarnas attityd mot barnen, stöttning kring språket samt motorisk stöttning medan det indirekta stödet kommer från den fysiska miljön och kamrater i barngruppen. Studien lyfter förskollärarnas betydelse av att ge positiv feedback till barnen samtidigt som de får en tillsägelse och att det utvecklar barnens självkänsla. Förskollärarna belyser att de ger mer uppmärksamhet till de barn som är i behov av stöd för att barnen kan behöva det men även för att visa att alla har en tillhörighet i gruppen. Vid övergångar mellan aktiviteterna menar Sandberg m.fl. (2009) att förskollärarna arbetar med att förbereda barnen som är i behov av särskilt stöd för att förebygga potentiella konflikter. Författarna betonar att förskollärarna guidar barnen genom att ge korta instruktioner, de lyfter dock att det är en kritisk situation då det oftast uppstår konflikter när barnen ska gå ut eller in. Författarna beskriver vidare att förskollärarna även inkluderar barnen i lekar för att utveckla deras lekregler och tillhörighet till gruppen, de betonar även vikten av det indirekta stöd barnen får av varandra i lek (Sandberg m.fl., 2009).

2.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis handlar studierna om att alla barn som är i behov av stöd ska få den stöttning de är i behov av, oberoende fastställd diagnos eller inte. Det lyfts fram att det inte är tydligt vilka barn som är i behov av stöd men att undersökningar preciserar att det är många odiagnostiserade barn som behöver stöttning kring kommunikation och samspel.

Den tidigare forskningen lyfter olika sorters stöd: stöd som omfattar hjälp av externa team, stöd som innebär stöttning av endast förskollärare eller sista kategorin där barnen inte får något stöd för deras behov. En studie lyfter fram att förskollärare använder sig av direkt och indirekt stöd för att ge stöttning till barn i behov av det. Det handlar om förskollärares stöttning genom miljön, kommunikation samt genom barnens kamrater. En annan viktig faktor som synliggörs är gruppkonstellationen, att anpassa grupperna utifrån barnens individuella behov. Studierna uppmärksammar att det finns brister som påverkar hur förskollärarna kan tillgodose alla barns behov och att det handlar om tid, personalbrist och kompetens.

3 Teoretisk utgångspunkt och centrala begrepp

I detta avsnitt presenteras den fenomenografiska teorin samt fenomenografins relevanta begrepp som vilar på en vetenskaplig grund. Fenomenografien handlar om att uppmärksamma olika uppfattningar av ett fenomen och därför är denna teori relevant för studien då den uppmärksammar förskollärarnas olika syn på odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning.

3.1 Fenomenografien

Svensson (2015) belyser att teorin kan synliggöra upptäckter när författarna analyserar sitt empiriska material. När det empiriska materialet analyseras används teorins olika begrepp för att få en bredare förståelse av olika fenomen. I resultatet kan författarna förklara fenomen genom begrepp som har en vetenskaplig grund, vilket ger underlag för att det som skrivs i studien är relevant.

Fenomenografi är inte en metod utan en forskningsinriktning som gör att forskningen bestäms av det som undersöks enligt Åkerblom m.fl. (2020). Det viktiga inom fenomenografien är att beskriva och undersöka gruppens varierande uppfattningar kring kunskapsobjektet. Människors uppfattningar av fenomen menar Åkerblom m.fl. (2020) är det som är forskningsobjekten i fenomenografien, alltså det som undersöks. Marton och Booth (2000) beskriver huvudsyftet inom fenomenografien som ett sätt att undersöka omvärlden i relation till människan och dess erfarenheter. Erfarenheterna kan komma att styra hur människan ser på ett fenomen utifrån situationer. Då människors olika erfarenheter är i fokus kan detta resultera i att skillnader framställs på grund av att olika aspekter fokuseras på lyfter Marton och Booth (2000) fram. En viktig aspekt inom fenomenografien är hur frågorna ställs och hur svaren behandlas samt noggrannhet kring varför specifika frågor ställs och vad som efterfrågas (Åkerblom m.fl., 2020). Syftet med forskning inom fenomenografi är att undersöka människors uppfattningar av olika fenomen och Åkerblom m.fl. (2020) lyfter att detta oftast görs genom intervjuer då det är det enklaste sättet att synliggöra just människors uppfattningar.

Marton och Booth (2000) redogör för första ordningens perspektiv samt andra ordningens perspektiv som är två perspektiv som används för att synliggöra människors olika uppfattningar kring fenomen. Första ordningens perspektiv är det sätt människan uppfattar och upplever världen, fenomen och situationer på. Den andra ordningens perspektiv handlar om att beskriva och sätta ord på fenomen utifrån de erfarenheter och upplevelser som människan uppfattat som sin verklighet beskriver Marton och Booth (2000).

Inom den första ordningens perspektiv är det forskaren som lägger sina egna tankar och erfarenheter åt sidan och fokuserar på att forskningsobjektet ska framställas. Medan i andra ordningens perspektiv menar Marton och Booth (2000) att andras erfarenhet kopplas ihop med det forskaren framställt som forskningsfråga och sammanställer likheter och skillnader kring andras uppfattningar av fenomenen.

Den fenomenografiska teorin har varit en vägledning genom studiens olika processer från utformandet av intervjufrågor till fenomenografisk analys av empirin samt belysningen av de intervjuades utfallsrum och uppfattning av fenomenen.

3.1.1 Den fenomenografiska intervjun

Åkerblom m.fl. (2020) menar på att det viktiga med fenomenografiska studier är vad intervjuerna handlar om och hur studien behåller sitt syfte. I denna studie blir det tydligt att det utgår från den fenomenografiska intervjun då intervjufrågorna är utformade utifrån frågeställningarna för att behålla syftet. Författarna fortsätter förklara att det är av stor vikt att börja intervjun med öppna frågor. Genom öppna frågor synliggörs de intervjuades perspektiv och helhetsuppfattning poängterar författarna. Skulle det endast ställas riktade frågor i stället för öppna finns det risk för ett påverkat resultat. Författarna beskriver att riktade frågor kan ha olika syften. Ett av dessa syften kan vara att ha riktade frågor som ett hjälpmedel för att bekräfta personens uppfattningar samt att få veta mera genom en fördjupning (Åkerblom m.fl., 2020).

3.1.2 Uppfattning

Åkerblom m.fl. (2020) beskriver att begreppet uppfattning innebär att det handlar om att synliggöra respondentens uppfattning kring ett fenomen. Respondentens beskrivning av sin uppfattning om ett fenomen handlar om vilka hens kunskaper och tankar om fenomenet är, oavsett om det är sant eller inte. Uppfattningar som respondenten uttrycker baseras inte på rätt eller fel utan det är endast deras egna tankar och det leder senare till resultatet i studien menar Åkerblom m.fl. (2020). Det är av intresse inom fenomenografin att synliggöra om det är några skillnader bland respondenternas uppfattningar kring fenomenet som undersöks, samt vad det har för betydelse för undersökningen. Det är viktigt att uppmärksamma de skillnader som framkommer, inom fenomenografin. Respondenternas uppfattningar lyfts fram i resultatet och diskuteras i diskussionen utifrån andra ordningens perspektiv.

3.1.3 Utfallsrum

Åkerblom m.fl. (2020) lyfter fram att vid intervjuer berättar olika personer om sina uppfattningar utifrån olika frågeställningar. Utfallsrummet handlar om att de kategorier som deltagarna diskuterar kring, ger underlag för att reflektera över helheten om uppfattningarna av fenomenet (Åkerblom m.fl., 2020). Marton och Booth (2000) menar att de aspekter av fenomen som respondenterna har uttryckt skapas av kategorier som sammanställs för att synliggöra likheter och skillnader. De olika kategorierna är vad deltagarna berättar om, samt att de kan prata om andra kategorier utanför frågeställningarna (Marton & Booth, 2000). Vid sammanställning av resultatet är det viktigt att definiera vilka kategorier deltagarna diskuterar om eller gränsar sig till och hur det blir en sammanfattning av deras uppfattningar och

slutsatser (Åkerblom m.fl., 2020). I studiens resultat tas respondenternas uppfattningar utifrån kategorierna som gjordes under den fenomenografiska analysen av empirin upp, vilket är respondenternas utfallsrum.

4 Metod och genomförande

Studien utgår ifrån en kvalitativ ansats. För att samla in empiriskt material till studien används intervjuer som metod. Ahrne och Svensson (2015) skriver att det är positivt att ha cirka 6–8 personer att intervjua eftersom det styrker materialet som har samlats in, som inte bara är överensstämmande för en enskild individ. Därför valdes det att genomföra 8 intervjuer där varje författare genomfört 2–3 vardera. Genom att välja olika förskolor där det finns många olikheter ger det en bredare syn på hur det kan se ut kopplat till frågeställningarna. Förskolorna som valts ut har flera olikheter för att kunna undersöka och jämföra om det gör skillnad i resultatet. Bland dessa förskolor är det tre föräldrakooperativ samt två kommunala förskolor. Författarna av denna studie valde förskolor vars VFU har gjorts på samt på arbetsplatser, eftersom det var där en del av problematiken uppmärksammades när det gällde förskolläraernas stöttning till barn i behov av stöd och anpassning. Det är av vikt att intervjuerna inte färgas av de som intervjuar när det finns en privat koppling till förskolan utan att det hålls opartiskt. Åkerblom m.fl. (2020) beskriver att det är viktigt inom fenomenografiska intervjuer att studiens författare etablerar en god relation till personen som ska intervjuas. Det är en fördel i denna studie då det redan finns en befintlig kontakt med majoriteten av de förskolor som har valts ut. För att göra intervjuerna betydelsefulla för studien utformades intervjufrågor utifrån frågeställningarna för att kunna ge svar på dem. Intervjuerna har skett på både plats och via zoom beroende på vad respondenterna föredrog, de anpassades utefter deras tillgänglighet. Vid intervjuerna användes ljudinspelning för att inte gå miste om någon viktig detalj, sedan transkriberades innehållet av författarna.

4.1 Urval

I avsnittet nedan kommer det framställas hur det olika urvalsprocesserna har sett ut. Det redovisas om metodval samt vilka andra metoder som hade kunnat väljas för att styrka resultatet och varför en viss metod inte valts. Varför intervjuer har valts ut redovisas även i nedanstående avsnitt, urval av intervjuerna förklarade om det var slumpmässiga eller icke slumpmässiga. För att hitta relevant forskning har det även genomförts ett urval kring tidigare forskning.

4.1.1 Redovisning av tidigare forskning

Vid sökning och urval av tidigare forskning användes sökord kring förskollärare och barn i behov av stöd för att hitta tidigare forskning kring både odiagnostiserade barn samt om barn som har diagnoser. Detta belyser Eriksson Barajas m.fl. (2013) är en fördel vid sökning i databaser, att använda sökord utifrån frågeställningarna samt göra urval utifrån årtal. I urvalet valdes forskning som studerat arbetet kring vilka barn som är i behov av stöd samt vilket stöd de fick. Det gjordes även ett urval kring vilka årtal artiklarna var skrivna i. Studien innehåller äldre artiklar från runt år 2010 samt artiklar som är publicerade senare för att synen på barn i behov av stöd har utvecklats genom åren.

4.1.2 Metod

Ahrne och Svensson (2015) skriver om att det kan vara fördelaktigt att använda sig av olika miljöer eftersom författarna kan jämföra dem med varandra. Valet kring olika förskolor som ligger på olika platser i Sverige gjordes för att kunna få en bredare syn på forskningsfrågorna, genom att senare jämföra dem. Om endast en enskilda förskola hade valts hade risken varit att få ett resultat som är enformigt. Författarna uttrycker två olika strategier som går att använda sig av i urvalsprocessen. Antingen väljs strategin av att använda sig av liknande miljöer för att fastställa sitt resultat eller så används det olika miljöer för att kunna jämföra dem. Därför valdes förskolor i Göteborgs kommun men även några utanför för att se om det finns några skillnader kring det.

Studiens metodval är intervjuer då den ansågs som mest adekvat. Ahrne och Svensson (2015) skriver att intervjuer är en bra metod när författarna vill redovisa deltagarnas upplevda arbetsliv, vilket är något denna studie önskar uppnå. Då denna studies författare anser att frågor och följdfrågor i intervjuerna är av stor vikt för resultatet, har beslutet blivit att undgå enkäter då det inte gör det möjligt.

Ahrne och Svensson (2015) beskriver att observationer skulle kunna fungera som ett komplement till intervjuer. Både intervjuer och observationer som metoder hade kunnat vara relevant i denna studie. Observationer ger möjlighet till att uppleva vardagliga händelser genom kroppsspråk och beteende. När intervjuer hålls finns det risk till att respondentens bild av situationen inte blir korrekt för att personen som blir intervjuad kan komma att vara partisk. Av observationer kan författaren för studien i stället skapa sig sin egen uppfattning och jämföra med intervjun. Det finns dock en chans att observationen inte visar en typisk vardaglig situation då förskollärarna kan låta sig bli påverkad av att bli observerade (Ahrne & Svensson, 2015).

4.1.3 Intervjuer

Eriksson Barajas m.fl. (2013) skriver om slumpmässiga och icke slumpmässiga urval i ett arbete med forskningsstudier. I studien används icke slumpmässiga urval i form av ett systematiskt kvoturval, detta beskriver författarna som ett urval som bestämmer var, när och hur många deltagare som skall ingå i studien. Författarna skriver även om strata som ingår i det systematiska kvoturvalet och det kan innebära exempelvis ”ålder, kön, utbildning och socioekonomiska tillhörigheter” (Eriksson Barajas m.fl., 2013, s. 96). I studien ligger fokuset på deltagarnas utbildning då endast förskollärarnas syn på frågeställningarna undersöks för att göra resultatet så giltigt som möjligt. Sedan gick urvalet vidare med antal som önskas intervjuas, innan plats och tid bestämdes.

4.2 Respondenter

Respondenterna har fått fiktiva namn för att inte röja någons identitet. I tabellen nedan står F1-F8 för antal förskollärare. I tabellen framställs det även i vilken verksamhet respondenterna arbetar i.

Respondenter	Fiktiva namn	Verksamhet
F1	Saga	Kommunal förskola
F2	Elsa	Kommunal förskola
F3	Emma	Föräldrakooperativ
F4	Stina	Föräldrakooperativ
F5	Johanna	Föräldrakooperativ
F6	Nikolina	Kommunal förskola
F7	Elisabeth	Kommunal förskola
F8	Lisa	Föräldrakooperativ

4.3 Fenomenografiska analysmetod

Dahlgren och Johansson (2019) redogör för den fenomenografiska analysmetoden som går i sju olika steg för att hitta likheter och skillnader i den insamlade empirin. Steg ett i analysmetoden är att *bekanta* sig med empirin. Intervjuerna transkriberades individuellt av denna studies författare och redovisades tillsammans för att bekanta sig med empirin, därefter kondenserades texten som är steg två i den fenomenografiska analysmetoden.

Kondensationens innebörd är att skilja ut de mest betydelsefulla delarna som sedan är grunden för steg tre, att jämföra intervjuerna belyser Dahlgren och Johansson (2019). Detta gjordes genom att använda programmet Word och dess funktion av att använda olika färger för att sammankoppla likheter. Genom färgmarkeringarna jämfördes intervjuernas likheter med varandra vilket gjorde att utfallsrummen kunde uppmärksammas i empirin.

Jämförelse av olika passager är nästa steg i Dahlgren och Johanssons (2019) typ av analysmetod. Författarna menar att passagera är de delar som är utvalda ur transkriberingen, alltså intervjuerna är det som är en passage och det är detta som skall jämföras. Efter jämförelsen av likheter och skillnader sorterades de ut i olika utfallsrum. Detta gjordes för att tydliggöra och sammanfatta innehållet av passageras betydelse och på det sättet underlätta för vidare analys och koppling till litteratur. Författarna redogör för steget *gruppering* som i analysmetoden menar gruppering av likheter och skillnader som upptäckts i jämförelsen. Att *artikulera kategorierna* innebär att synliggöra likheterna och bestämma vart gränsen skall gå innan en ny kategori framträder och författarna uppmärksammar att kategorierna från början ofta är breda men som sedan smalnar av (Dahlgren & Johansson, 2019). Återigen användes färgmarkeringarna som ett sätt att omgruppera och justera likheterna för att synliggöra vad denna studie vill uppmärksamma.

Dahlgren och Johansson (2019) understryker att stegen gruppering samt artikulering kan komma att behöva upprepas tills valt resultat av stegen är uppnådda. Efter att de nya grupperingarna framkommit behöver de namnges. Detta görs genom att *namnge kategorierna* utifrån dess innehåll för att tydliggöra innehållet samt eventuella skillnader som författarna poängterar. Grupperna som tidigare delats upp under olika kategorier namngavs sedan till exempelvis alla likheter om bildstöd under en rubrik vid namn "bildstöd" eller alla skillnader under rubrik "skillnader". Slutligen skall sista steget i den fenomenografiska analysmetoden

genomföras vilket är *kontrastiv fas*. Kontrastiv fas innebär att undersöka ifall en kategori kan höra ihop med flera olika kategorier och sedan sortera dem utefter det, detta kan resultera i flera olika "kategorier som man för ihop till ett färre antal" (Dahlgren & Johansson, 2019, s.187).

4.4 Etik

Dahlin-Ivanoff (2015) skriver om etik och att det är viktigt att berätta om syftet och användningen av studien för dem som ska intervjuas. De får själva välja om de vill delta eller inte, och om att inga namn är med i studien. Det är även viktigt att allt är anonymt, även förskolans namn för att inga svar ska kunna leda till någon person. Barmark och Djurfeldt (2015) lyfter även fram vikten av att vara varsam när frågor formuleras och ställs. Frågorna måste vara utformade så att respondenterna inte kan komma att bli kränkta eller ta illa upp av intervjun. Om en eller flera förskollärare säger att de inte vill delta i studien, accepteras detta och andra förskollärare tillfrågas.

Vid varje intervju användes ljudupptagning för att inte missa någon viktig information, sedan raderades ljudupptagningarna efter att transkriberingen var gjord. Förskollärarna blev informerade om detta och gav samtycke innan intervjuerna började. De fick även information om att hålla allt anonymt, inte nämna någons namn eller andra saker som kan identifiera barn eller vuxna i verksamheten. Om ett namn skulle komma att nämnas i intervjun, utesluts detta sedan i transkriberingen. Inspelningen pausades om något behövde förklaras ytterligare eller om någon gick in i rummet. Transkriberingen genomfördes av den person som höll i intervjun och det belyser Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) som en fördel, en annan fördel är att studiens författare lär känna sitt material och kan då lättare inleda tolkningsarbetet. Författarna menar att analysen och tolkningarna fördjupas mer än vad det hade gjort om någon annan i stället transkriberade intervjuerna (Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). Sammanhanget med det intervjuaren säger och gör kan missuppfattas och inte förstås om någon annan gör transkriberingen.

4.5 Reliabilitet, validitet och generaliseringsbarhet

Studier ska visa på pålitlighet (reliabilitet) genom att en annan skulle kunna göra en studie och få samma resultat (Ahrne & Svensson, 2015). Detta höjs genom att ha samma frågor till intervjuerna och analysera de tillsammans. Studien kan bli svår att upprepa för att få samma resultat av någon annan eftersom resultatet bygger på vad för svar som ges i intervjuerna. Hålls nya intervjuer med andra förskollärare blir nödvändigtvis inte svaret detsamma eftersom förskollärarna har olika kunskaper och erfarenheter. Därav kan studien ha lägre pålitlighet. Intervjuerna sträckte sig över flera kommuner för att få en bredare syn på hur det faktiskt ser ut i majoriteten av förskolorna, detta ger studien en högre pålitlighet. Eftersom studien pågick under en kortare period samt inte hade höga resurser så fanns det inte möjlighet för fler intervjuer. Om ännu högre pålitlighet hade önskats hade det krävts fler intervjuer och på flera olika ställen. Ahrne och Svensson (2015) betonar att studien även ska bygga på trovärdighet och giltighet (validitet), vilket betyder att läsaren ska kunna tro det som står i studien. Studien blev mer giltig och trovärdig genom tidigare forskning och intervjuer med utbildade förskollärare. Resultat och empiriskt material hänvisas med hjälp av relevant litteratur. Studien redovisar hur den ska genomföras samt varför och hur arbetssättet ser ut. När det arbetas med transparens ökar studiens giltighet samt trovärdighet. Det lyfts potentiella

svagheter som uppkommer i studien. Studien kan leda till diskussion och kritik vilket är något som önskas uppnå då det visar på tydlig redovisning för forskningsprocessen (Ahrne & Svensson, 2015). Genom att vara transparent visar studien på en hög giltighet och trovärdighet.

Generaliseringsbarhet handlar om att resultatet på studien går att sätta in i andra sociala miljöer som liknar situationen som blivit studerad (Ahrne & Svensson, 2015). Detta menas med att andra skulle kunna använda resultatet från studien och pröva på en annan plats i världen och se om det blir samma resultat. Alla förskollärare jobbar på olika sätt och har olika erfarenheter, vilket innebär att deras arbetssätt skiljer sig åt, vilket resulterar i att förskollärarna upplever situationen annorlunda (Ahrne & Svensson, 2015). Men eftersom studien använde utbildade förskollärare som arbetar utifrån förskolans läroplan, blir generaliseringsbarheten relativt hög. Om studien skulle sättas in i en liknande miljö i Sverige är chansen stor att resultatet blir liknande eftersom alla förskolor utgår från förskolans läroplan. Intervjuerna sker även på fler kommuner vilket gör att generaliserbarheten höjs men hade kunnat bli högre om studien hade sträckt sig över flera kommuner och förskollärare.

5 Resultatredovisning

I följande avsnitt kommer resultatet av studiens fenomenografiska intervjuer presenteras, där de åtta förskollärares uppfattningar lyfts fram. Resultatet synliggörs genom att citera förskollärares uppfattningar kring olika fenomen. I intervjuerna utgick författarna från frågeställningarna för att skapa relevanta och riktade frågor mot forskningsämnet.

5.1 Alla barn kan behöva av stöd

I intervjuerna framgick det att alla förskollärarna som deltog var nästintill eniga om att det inte finns någon tydlig gräns över vem som är i behov av stöd. De uppfattade även att alla barn kan behöva stöd ibland, som exempelvis ett tillfälligt stöd om ens föräldrar går igenom en skilsmässa.

En definition av barn i behov av stöd var de barn som inte klarar av vardagliga situationer.

“Definitionen är väl ett barn som inte klarar vardagen (...) Som går utanför den vanliga verksamheten eller utbildningen. Barn som har svårt med de vardagliga situationerna.” - Saga.

En av förskollärarna i intervjuerna hade dock en tydligare definition, till skillnad från de andra sju förskollärarna, var hen ansåg gränsen gick.

“Om man märker att man in princip hela tiden behöver ha en vuxen nära för att ha koll på vad som händer, skydda andra barn, eller skydda barnet själv. Sen kan det ju vara periodvist (...). Men gränsen går där tycker jag.” -Lisa.

Flera av förskollärarna uppfattade att de synliggör barnen genom att först observera och sedan kommunicera med kollegorna om barnens svårigheter för att skapa en kartläggning angående vilka strategier de ska använda sig av för att främja barnens utveckling.

De belyste även att det inte riktigt spelar någon roll om barnen har en diagnos eller inte. Resultat visade på att fyra av åtta förskollärare uppfattade detta tydligt medan de andra fyra förklarade detta mellan raderna.

“För oss spelar det egentligen ingen roll om barnet har en diagnos eller inte för behovet av speciella anpassningar finns där oavsett om du har det på papper eller inte, man ser bara till barnets behov och förutsättningar” -Stina.

En annan anledning som nämns är att diagnoserna är mestadels för föräldrarna samt att det inte är relativt vanligt att barnen blir diagnostiserade i förskolan utan det kommer senare när de börjar i skolan. Förskollärarna menar att de inte får lov att sätta någon diagnos på barnen men det framkommer i intervjuerna att stödet som förskollärarna får av externa experter inte är speciellt stort. Förskollärare uttryckte att de endast fick stöd i form av handledning tre gånger efter att ett barn fått sin diagnos. Däremot finns det ingen skillnad om förskollärarna får hjälp av en specialpedagog med ett barn som har diagnos eller inte framkommer det i intervjun.

“Vi får lika mycket hjälp av specialpedagogen för att barn som inte har diagnos om vi ber om det. Det är samma. Man får nästan inget stöd eller man får lite handledning. Om man har ett barn med diagnos (...) då får man lite stöd av dem men det är bara 3 gånger i samband med att de får sin diagnos sen får man inte mer hjälp utav dem. Då är det bara föräldrarna som får hjälp. Så att diagnosen är väl egentligen mycket för föräldrarna” -Elsa.

5.2 Anpassningar och stöd utifrån barnens behov

I detta avsnitt presenteras förskollärarnas uppfattningar gällande deras stöd utifrån barns olika behov. Uppfattningarna riktas in på de tre vardagliga situationerna: tambur, mat och samlingar.

5.2.1 Tambursituationer

Flera av förskollärarna belyser att det är viktigt att tänka på att inte vara för många personer i tamburen samtidigt då det blir en stökig miljö för barnen. Förskollärarna lyfter att barn med koncentrationssvårigheter får svårigheter med att fokusera på att ta på sig kläderna när det är många barn i tamburen samtidigt.

“Allt som man måste tänka på så att det inte blir rörigt i hallen, just när det blir rörigt blir det ju extra rörigt för de barn som har koncentrationssvårigheter eller problem att fokusera.”
– Lisa.

“Det är väldigt mycket också för deras egna skull det kan ju lätt visa sig är det svårt att vara bland för många och koncentrera sig på att ta på sig till exempel, då är det ju ganska dålig idé att vara för många.” – Elisabeth.

Förskollärarna pratade om att dela upp barnen i mindre grupper eller att de barn som är i behov av stöd får gå ut till tamburen först eller sist beroende på vad som fungerar bäst för barnet. En pedagog är alltid med barnet eller barnen som är inne på avdelningen eller i hallen för att stötta genom att påminna om vad de ska ta på sig och vara närvarande om de behöver stöttning.

” (...) det barnet de kanske får gå ut först och ta på sig innan alla andra kommer eller att det får vara inne och leka tills alla andra är färdiga och då får det barnet gå ut...sen är det ju också viktigt då att det finns en pedagog som följer det här barnet om vi går ut först eller om det går till sist att någon pedagog är inne eller ha ett öga på barnet då beroende på hur individen är och vad den löser.” – Emma.

”Att man kanske börjar med att gå ut med ett av de barnen och successivt kommer de andra efteråt och så har man kvar de andra som behöver lite extra stöd.”- Nikolina.

”Vi tänker ju mycket att man tar antingen ett par stycken i taget eller så tar man dem enskilt just för att få en fungerande tambursituation.”- Elisabeth.

”Oftast ser man att barnet stannar upp i sin egen process vid på och avklädnad eller så, att de behöver stöd i, det kan ju räcka att man bara sitter bredvid eller att man bara du, hade du dina överdragsbyxor, ska du ta på dig dem, att man påminner lite grann.” – Stina.

”Jag tänker att man stöttar och anpassar för alla barnen på deras nivå. Och finns där för att de ska lära sig själva också och att man finns där när det behövs tänker jag.”- Johanna.

Bildstöd lyfts också fram av flera av förskollärarna som ett bra hjälpmedel för barnen i tamburen för att de ska kunna se vad de ska ta på sig och i vilken ordning de ska göra det i. Det skapar tydlighet för oroliga barn när de får se konkret bild på vad de ska göra.

”Så vi har börjat prata om att ha ett sådant bildstöd i hallen om någon slags ordning. Man kan stötta och hjälpa till med bildstöd så att dem kan få hjälp i vilken ordning allt ska på (...)”- Lisa.

”Och så kan man ju ha ifall det är oroliga barn som behöver tydliga riktlinjer och eller framförhållning och då är det ju bra med bildstöd, och att sätt upp sådana lappar också” - Nikolina.

5.2.2 Samlingar

Förskollärarna uttrycker att samlingar ofta är en kravfylld situation för barnen, de äldre barnen förväntas ofta kunna sitta stilla och vara delaktiga under en samling, men det är många barn som inte alltid kan uppfylla kraven som ställs på dem i en situation. En förskollärare nämner att de inte kan ställa mycket krav på de yngre barnen utan låter de vara någon annanstans i rummet och vara delaktiga i det som fångar deras intressen.

”Det är ju en speciell stund och jag tycker att vi förväntar oss nästan orimligt mycket av barnen där. Att de ska sitta still så länge.”- Saga.

” (...) dem vet ju oftast vad som förväntas av dem bara att de inte lyckas uppfylla dem kraven då” – Stina.

”Jag kan känna att ett barn som inte klarar av sitta i samlingen då får väl den (...) jag tror ändå att den är med, bara det att den inte sitter med (...) Att om den sitter i hörnet där eller om den sitter med en bil, ja fine, den kommer in i samlingen när den känner att oh detta var intressant.”- Emma.

Två strategier har framkommit som flera förskollärarna använder sig av för att anpassa samlingar för att alla barn ska få möjlighet att komma till tals och vara delaktiga, den första är att dela upp barngruppen i mindre grupper utifrån barnens utveckling och ålder.

”Vi i arbetslaget diskuterar hur och om möjligheten finns till att dela upp i olika grupper och vilka barn som klarar av det och vilken nivå de ligger på i utvecklingen.” - Elisabeth.

”Vi har ju uppdelat i mindre grupper mer ofta, just för att alla barn ska kunna komma till tals. Och att det är lättare när det inte är hela gruppen eftersom vi har en 1–6 års grupp. Så det är väldigt spridning på barn och därför delar upp dom (...) Och vi delar ofta in dem åldersadekvat, vi säger efter ålder och mognad men de hamnar oftast i sin åldersgrupp, i de flesta grupperna.” - Lisa.

Den andra strategin är att låta barnen gå ifrån om de känner att de inte vill eller kan vara med. Då berättar förskollärarna att barnen får välja vad de vill göra i stället och gå till det rummet, och vid behov går en pedagog med barnet. Förskollärarna kan också gå med ett eller flera barn i behov av stöd till ett annat rum och göra och prata om samma saker där.

”Ja att de får gå undan om de vill. Sen ska det ju inte vara att man skickar ut de som ett straff men det har ju hänt att det någon gång har varit att den har snurrat runt och varit helt ointresserad om att vara med och de andra barnen vill fortsätta (...) Ja men då får du gå ut och hjälpa hen att duka fram tallrikarna i köket. Man kan ju inte anpassa och göra som den vill för de andra har ju också behov som de behöver få tillgodosedda” -Lisa.

”Att kanske den pedagogen får ta sig an det här barnet och gå i väg då och göra något annat och prata med det barnet om samma saker bara det att man gör det någon annanstans” - Emma.

*”Att man ger de valen att faktiskt lämna, det kan ju faktiskt vara så att en samlings situation kan vara väldigt påfrestande och kräver väldigt mycket av ett barn och då är ju frågan för vem gör vi det här, gör vi samlingen för att vi har ett mål att uppfylla eller gör vi det för att barnen ska ha ett utbyte av samlingen och märker man då att det här barnet tar inte in det vi gör, har inget intresse av det vi gör, att man då kan ge lite alternativ om du hellre vill gå in och bygga i konstruktions rummet en liten stund medans vi blir klara här är det helt okej för dig att lämna. Men att man ändå har den kommunikationen med barnet och att det inte ska vara, det ska liksom inte bli ett straff eller ett tvång att lämna utan att barnet själv väljer att göra det för att det behov av det-”*Stina.

Flera av förskollärarna lyfter fram att de har gjort medvetna placeringar till barnen i samlingen för att skapa trygghet och att barnen i behov av en vuxen nära sig kan ha det.

”Att ha en bestämd plats kan vara jätteviktigt för att man vet vad man ska sitta så man kan slippa fundera varje gång eller testa varje gång. Ja det är en trygghet.” -Elsa.

”Vi valt att göra medvetna placeringar där alla barn har en bestämd plats i samlingen tex. Och dem som är i behov av lite extra anpassningar eller stöd eller så, har en vuxen bredvid sig...det räcker kanske att jag sitter bredvid och ibland lägger en liten arm runt barnet eller klappar dem på ryggen och bara påminner om att nu sitter vi här i en samling” - Stina.

” (...) vissa barn behöver en pedagog bredvid sig, till exempel att det kan vara en anpassning att då funkar det bättre, att man kan få en hand på axeln för då kanske man är lugnare och

klaras av och sitta still eller att man har det stödet bredvid sig, och att man har fasta platser
"- Johanna

5.2.3 Matsituationer

Förskollärarna belyser att de tycker det är viktigt med placeringar även vid matsituationer för att det skapar tydlighet för barnen att de vet var de sitter samt att de barnen i behov av stöd sitter bredvid en vuxen eller en kompis.

"Det tror jag att alla barn egentligen behöver, det blir tydligt. Placering är ju också där och det behöver ju inte bara vara att hen är stökig så jag får ha henne bredvid mig utan det kan ju vara men om hen sitter där då kollar den bara ut genom fönstret hela tiden och blir störd. Det kan vara olika anpassningar. Ibland kan de vara bättre att ha dem mittemot så man kan se dem." -Saga.

"Det vanligaste är att man har de minsta barnen bredvid sig men är det något annat barn som behöver lite mer stöttning eller som kanske är utåtagerande så sätter man det barnet bredvid." - Elisabeth.

"Vi har ju särskilda placeringar runt borden och vart man placerar de barnen utifrån om de behöver stöd nära sig eller om de behöver någon kompis nära för att tycka att det känns okej att sitta här vid maten." - Lisa.

"Enligt mig jobbar mycket med just placeringen att många barn vill ju ha rutiner man vill sitta vid samma bord på samma plats (...)" - Johanna.

En anpassning som flera förskollärare lyfter fram är att anpassa maten om det finns möjlighet till det. Om de vet att ett eller flera barn inte äter en viss maträtt försöker de beställa eller göra annan mat som de äter.

"Men sen också som med anpassning av stöd om man har ett barn... som bara äter vissa saker och som inte äter någonting annars (...) men att hon får annan mat för annars äter inte hon (...) Det är hennes mat och att man kan göra sådana anpassningar också när man har testat allt annat. När inget annat funkar. Men hon måste ju få i sig mat då är det bättre att hon får det här och det accepterar de andra barnen också. Det är ju en anpassning." -Saga.

"Vi har ju inte många olika maträtter som de kan ha i skolan och så, jag vet att vi har haft barn som inte äter viss mat och så där och då har kanske vår kokerska, istället för mos låtit några potatisar vara endast potatisar för de inte äter mos och sådär." - Lisa.

"Att man då anpassar om man vet något barn verkligen inte äter typ grytor eller vissa saker att man kanske beställa något annat då så att man vet att barnen får i sig, framförallt lunchen att är viktigt, eller alltså alla måltider är viktiga för att man ska orka hela dagen" - Johanna.

En viktig aspekt hos förskollärarna är att inte tvinga barnen att äta något men att de försöker uppmuntra barnen om att smaka på maten, att de vet om de tycker om maten eller inte. Förskollärarna är tydliga med att det inte ska vara någon press på barnen gällande maten.

"Vi är så rädda för att kränka så mycket. Man ska inte tvinga fast man kan faktiskt också, fast jag vill faktiskt att du smakar eller den får ligga där i alla fall, om du smakar är det bra. Att man pushar lite utan att tvinga eller kränka" - Saga.

”jag tycker är viktigt för alla just det här med maten, att barnen får ta själva och att man aldrig tvingar barnen att äta och inte tvingar någon att lägga upp något på tallriken och sånt där, att det gäller för alla barn.”- Johanna.

5.3 Möjligheter med struktur

I detta avsnitt presenteras förskollärarnas uppfattningar om hur de skapar möjligheter för att kunna ge alla barn den stöttning de behöver utifrån sina behov. Genom struktur och uppdelningar av barngruppen skapas ett lugn som förskollärare lyfter som viktigt gällande disponering av tid.

5.3.1 Tambursituationer

I intervjuerna framgick det bland annat att många förskollärare betonar vikten av struktur och planering i de vardagliga situationerna.

”Genom att ha en tydlig struktur vinner man ofta lite tid i stället för att situationen inte fungerar” -Elsa.

”Det är ju det här med att tänka ut, ha en struktur över vem och vilken personal som ska vara var så det blir tydligt för alla, att alla inte springer fram och tillbaka och är överallt” – Lisa.

En annan tanke som uttrycktes från ett antal förskollärare var att lägga tiden i tamburen på att skapa ett lugn för barnen. Genom att dela upp barnen eller gå ett visst antal barn ut i taget menar flera förskollärare kan skapa detta lugn.

”När hälften av barnen är klara då går en personal ut med de som kanske inte kan vara med ett annat barn, att man delar på de så”- Elisabeth.

”Vi tänker väl mycket att vi delar upp, att vi inte är för många i hallen samtidigt. (...) just att man går ut några stycken och man tänker på hur många pedagoger man anpassar på det sättet att man är tillräckligt många med att hinna kunna hjälpa de som är i hallen också” - Johanna.

Det var två förskollärare som nämnde att för att få en lugn stund i tamburen kan barnen behöva delas upp. Förskollärarna uttrycker att det finns barn som inte fungerar ihop i alla situationer och därför delas de upp i olika grupper för att gå ut i tamburen. Både för att de inte skall störa varandra och andra barn.

”Man kan ju ha barn som triggar andra barn i att börja springa eller alltså att de gör saker som de egentligen inte ska göra så då kan vi också tänka att vi inte har de barnen samtidigt och bredvid varandra”- Johanna.

”Det gör det lite lugnare i tamburen just för att vi har vissa barn som vi måste dela på som vi kanske inte kan gå ut med samtidigt riktigt” - Elisabeth.

Det var en förskollärare som menar att tiden räcker till så länge de känner barnet, en viktig aspekt att lyfta under detta avsnitt är Stinas synsätt:

”När man väl har kommit på att vilka barn, vilka behov, vilka anpassningar man behöver göra tar det inte så hemskt mycket längre tid, utan att jag tänker att det snarare hade tagit mer tid om jag blundat för ett barns behov och struntat i att ge barnet anpassningar”- Stina.

Något som förskollärarna lyfter är alltså det här med att försöka göra tambursituationen lugn och lärorik men det är även några av de som blev intervjuade som lyfter att det är olika från dag till dag.

“Ge dem tid men också att vissa dagar får man tänka att nu får han eller hon verkligen vara i hallen och försöka och att jag sitter här och jag har tid för jag vet de andra 2 är redan ute, de andra barnen är redan ute. Då kan vi sitta här i lugn och ro men det är också olika dagar.” - Saga.

”Det är inte alltid att den tiden finns så vissa situationer är ju så att ja men vi måste ut och vi måste ut nu snabbt och då får man försöka hitta den bästa lösningen den dagen och är de så att det inte funkar heller nej då är det så den dagen att det funkade i alla fall inte nu på morgonen för att vi behövde det här”- Emma.

5.3.2 Samlingar

Även i samlingarna belyste en förskollärare vikten av att struktur och uppdelning av barngrupp är positivt för att verksamheten ska rulla på.

”Det är egentligen likadant där, så länge vi är alla där funkar det ju bra, då har vi våra grupper och delar upp barnen i mindre grupper, och då finns det tid för de som behöver stöd. Men det är också struktur och uppdelning som vi har planerat innan. Alla vet vad de ska göra” - Lisa.

Samtalen kring uppdelning av grupp fortsatte i fler intervjuer om varför och hur de delade upp grupperna utifrån exempelvis ålder och utveckling.

”Vi har ju då tills nu haft samlingen efter vilan, då har vi haft samling med två grupper varav i en grupp så har det bara varit ett barn för vi har känt hen har behövt lite extra stöttning eller en hel del extra stöttning. Medan de andra har varit som en grupp men nu har det här barnet som har behövt extra stöttning kommit i fatt i sin utveckling så pass mycket att vi kände att då gör vi 2 grupper. Då det var 3 som inte hängde med riktigt med alla andra i gruppens utveckling. Därför delade vi upp de utefter deras behov och hur långt de kommit i utvecklingen. Så då har vi ju lagt tid här för det enskilda barnet och för de separata individerna i grupperna när vi delade upp de där känner vi att vi har anpassat tiden på det sättet då”- Elisabeth.

”Alltså vi delar ju upp våra barn i 2 samlingsgrupper, äldre barn och yngre barn” – Nikolina.

Tankar kring anpassningar efter barnens behov i samlingarna blev central i två av intervjuerna där förskollärarna nämner att tiden skall disponeras på ett sådant sätt att barnen blir delaktiga samt att samlingarna skall anpassas utifrån dem.

”Man väljer ändå att disponera tiden på ett sådant sätt att alla känner att dem har varit delaktiga de känner att de fått sina behov tillgodosedda, men på olika sätt såklart” – Stina.

”Vi har alltid samling men då kanske vi väljer att ha en kort samling idag så att alla kan orka och sitta med också, så att man inte drar ut på det och ska ha långa samlingar för då kan det också bli svårare för många barn att orka koncentrera sig hela den stunden, jag tycker att vi är väldigt bra här i alla fall att anpassa efter barnen” – Johanna.

En förskollärare betonar problematiken med att tiden inte alltid räcker till för alla barnen och deras olika behov.

”Det är en balansgång också beroende på hur många barn man har. Ibland har man grupper där man inte ska ha talutrymme alls i samlingen då får man kanske ha den på andra stunder under dagen” – Elsa.

Andra förskollärare beskriver planeringen utifrån barnens behov på detta sätt.

”Men hittar man en fungerande strategi för de barnen man vet har behov av lite extra alltså då tar det egentligen inte så mycket tid ifrån den andra barngruppen” – Stina.

”De kan vara beroende på vad det finns för behov hos gruppen (...) vi brukar sitta på fredagsplaneringarna, kolla på vad vi inte har gjort på eftermiddagssamlingarna den närmsta tiden och då ser man på vårt schema vad man kan behöva göra och jobba med. För vi hinner inte prata med varandra så det gör vi sen varannan fredag på planeringen, vad har vi gjort eller inte gjort, dök det upp något särskilt, vad behöver vi jobba mer med osv” – Lisa.

5.3.3 Matsituationer

Vid matsituationerna gör förskollärarna lite olika i relation till tiden. Något som en förskollärare lyfter är vikten av att inte tvinga något barn att äta maten.

”Också som jag tycker är viktigt för alla just det här med maten att barnen får ta själva och att man aldrig tvingar barnen att äta och inte tvingar någon att lägga upp något på tallriken och sådant där, att det gäller alla barn” - Johanna.

Medan andra förskollärare menar att vissa barn behöver tid just vid matbordet och resonerar på detta sätt i sina intervjuer.

“Ja nej men inget annorlunda kanske, det är ju att man ger de barnen som har det behovet, att vi ger mer tid eller mer tålamod och lite att man väntar in dem mer” - Nikolina.

”Så kan jag väl känna att okej att man kan väl i alla fall sitta kvar så att man i alla fall känner att de har smakat på maten, sen behöver man inte tycka om allting, man behöver inte äta upp det, men att man i alla fall stannar så pass länge att man smakar på maten”- Emma.

”Ja nej men jag tycker att jag har tid och just att vi sitter och tackar tillsammans, men skulle det vara ett barn som har lite extra svårt förstår de andra barnen och sitter kvar då, oftast klarar de ju det” - Elisabeth.

För många barn kan maten vara en stressig situation och flera förskollärare lyfter komplexiteten vid deras egna handlingar och val vid en vardaglig måltid.

”Låter man barnen gå ner kan det störa de andra barnen och att de också vill gå ner så vi har valt att vi väntar tillsammans. Men sen finns ju barn som kanske inte klarar det här och de får utbrott och då kanske man får låta dem gå” – Elisabeth.

”Att man ger mer tid och utrymme och möter de barnen på ett annat sätt, jag har ju exempelvis ett barn nu bredvid mig som gillar att hitta på det mesta. Väldigt svårt att sitta still och då gäller det att fånga in på ett mildt sätt. För risken är att om jag är mer arg eller upprörd så kan det bli mer negativt” - Nikolina.

”Man vill ju inte sitta och att någon ska känna att man sitter och tjar på dem varje dag, ät nu” - Saga.

Även i denna intervjufråga var det flera förskollärare som tog upp vikten av att struktur och rutiner är en viktig faktor i verksamheten.

”Man har den tiden man har, oftast tycker jag ändå att när man har hittat en strategi för anpassningar för matsituationer, då har man ju testat sig fram ganska länge” - Stina.

”I och med våra rutiner så är ju barnen vana att sitta tills vi tackar för maten, det här kan det bli att många barn lätt tappar fokus om det är för rörigt runt omkring så vi har ju valt att låta barnen sitta kvar tills alla ätit klart och sen så tackar vi tillsammans” – Elisabeth.

”Sen har vi en personal som alltid dukar och innan hade personalen ett stort barn med sig som var med och dukade men sen föll det bort i och med coronan och vi har inte tagit upp det igen faktiskt. Det är ju en del i pedagogiken, hur många tallrikar, var ska besticken och glaset vara osv” – Lisa.

Det var även en förskollärare som lyfte viktiga tankar kring vikarier, barn och dess placeringar i matsituationerna.

“Det är ju alltihop, samma svar nästan. Att man har tänkt igenom, vilka barn som sitter vart och vem ska sitta var. Det kan var något barn som är rädd för den där vikarien, då kanske man flyttar på vikarien eller att barnet får sitta bredvid någon annan vuxen. Varje dag har de sina placeringar men varje dag görs det ju en matplaceringslapp utefter de barn som kommer den dag. Kan man sätta dem på sin plats då gör man ju det, eller att den inte vill sitta bredvid den vikarien då kanske man flyttar osv” - Lisa.

5.4 Uppfattning kring kompetensutveckling

I intervjuerna framkom det att en förskollärare uttryckte att det hade behövts mer kompetensutveckling kring barn som är i behov av stöd.

“Man skulle ju behöva något mer verktyg för hur man kan göra, inte bara inom lågaffektivt bemötande liksom. Vi eftersöker mer kunskap, mer kompetensutveckling gällande det (...) mer kompetensutveckling till folket skulle behövas” - Lisa.

6 Avslutande diskussion

I följande avsnitt diskuteras det framtagna utfallsrummet i förhållande till tidigare forskning och kopplas till studiens frågeställningar. Våra frågeställningar är: Hur definierar förskollärarna vilka barn som är i behov av stöd och anpassning? Hur resonerar förskollärarna kring odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i vardagen? Hur resonerar förskollärarna kring disposition av tid i vardagen för att på bästa sätt anpassa för de barn som är i behov av stöttning? Avsnittet avslutas med att presentera förslag på vidare forskning utifrån studiens forskningsobjekt.

Eftersom studien utgår från den fenomenografiska teorin diskuteras förskolläraernas uppfattningar av olika fenomen och utfallsrum som grundar sig i deras erfarenheter som Marton och Booth (2000) belyser att det rör sig om. Diskussionen utgår från andra ordningens perspektiv eftersom författarna diskuterar om de olika uppfattningarna förskollärarna har om fenomenen och kopplar det då till tidigare forskning (Marton & Booth, 2000).

6.1 Förskolläraernas resonemang kring barn i behov av stöd

I studiens resultat framgick det att förskollärarna uppfattat det som svårt att definiera vart gränsen går för barn som är i behov av stöd och anpassning. Det framgår i den tidigare forskningen att alla barn har rätt till stöttning oavsett diagnos eller inte men även här är gränsen otydlig. Lillvist och Granlund (2009) skriver om att det inte finns någon tydlig definition över vilka barn som är i behov av stöd, dock att barn behöver anpassningar om de har svårigheter kring tal, språk samt sociala samspel med kamrater. En förskollärare poängterar att ett tecken på när ett barn är i behov av stöd och anpassningar är när en vuxen ständigt behöver vara närvarande och menar då på att det kan vara en typ av gräns.

Det framgår i både intervjuer och tidigare forskning att de flesta barn som är i behov av stöd är barn som är odiagnostiserade (Lillvist, 2010). Förskollärarna betonade vikten av att det inte spelar någon roll om barn har diagnos på papper eller är odiagnostiserade utan de utgår från varje individs behov och vilka förutsättningar de behöver för att klara av vardagen. Detta fastställer både skollagen (SFS 2010:800) 8 kap. 9§ samt läroplanen för förskolan (2018) att barnen ska få den stöttning de behöver. De skriver inte om diagnoser utan lyfter alla barnen, vilket förskollärarna också poängterar att de utgår från varje individs behov oavsett fastställd diagnos. Lillvist och Granlund (2009) uttrycker att barn med diagnos och de barn som inte har diagnos har liknande svårigheter och beteenden. Sandberg m.fl. (2010) observerar att barn som utreds för en diagnos eller har en diagnos får extra stöttning men vill poängtera att alla barns behov behöver tillgodoses oavsett diagnos eller inte.

I resultatet lyfts det fram att förskollärarna inte får sätta diagnos på barnen utan att det är externa experter som skall göra det. Förskollärarna uppfattar även att det inte är vanligt att barn blir diagnostiserade under tiden de går i förskolan utan att detta sker senare under skolåren. Trots att förskollärarna inte får sätta diagnoserna är stödet från specialpedagogerna inte tillräckligt för att stötta förskolläraernas hantering av barn i behov. Det blir då en problematik när förskollärarna inte får stöttning i sin kompetens av att ge anpassningar till barn i behov av stöd. Något som Palla (2021) också belyser är att det inte finns tillräckligt med resurser för förskollärarna för att ge barnen det stöd de behöver.

6.2 Förskollärares resonemang kring odiagnostiserade barn i behov av stöd

I de tre olika vardagliga situationerna som studien är fördjupade i, visade resultatet på många likheter i hur förskollärarna uppfattade situationerna. Flera av förskollärarna belyser att de arbetar för att dela upp barnen i grupper för att det ska skapa en trygg och lugn miljö kring övergångarna. Lindqvist m.fl. (2010) poängterar att dela upp barnen i mindre grupper är en viktig faktor för att kunna anpassa barnens lärmiljö utifrån deras behov. När barnen exempelvis ska gå ut kan det skapa en stökig miljö när det är många barn i tamburen samtidigt. Sandberg m.fl. (2009) förklarar att förskollärare arbetar förebyggande för potentiella konflikter som kan uppstå när barnen ska gå in eller ut och kan guida barnen genom att ge dem tydliga och korta instruktioner. Även förskollärarna påpekar betydelsen av tydlighet gentemot barnen. Ett hjälpmedel som tas upp i resultatet av förskollärarna är bildstöd. Bildstöd kan användas som stöd för barnen för att exempelvis se vilka kläder som de ska ha på sig och i vilken ordning.

Sandberg m.fl. (2010) förklarar att alla barn har olika behov och att det kan vara situationsbundet. Antingen kan ett barn ha ett permanent behov där de ständigt behöver stöttning av förskollärarna eller behöva ha ett tillfälligt stöd när exempelvis barnens föräldrar håller på att skilja sig. Det framgår i resultatet att förskollärarna uppfattar att det finns många barn som kan behöva ha stöd i olika situationer eller under en tillfällig tid. Sandberg m.fl. (2010) menar att det inte behövs fastställas en diagnos som grund till dessa barn utan att alla barn är i behov av olika typer av stöd.

Det framkommer olika typer av stöd bland annat indirekt och direkt stöd. I resultatet blir det synligt att förskollärarna arbetar mycket med indirekt stöd genom placeringar och gruppkonstellationer. Indirekt stöd handlar om stöd som kommer från den fysiska miljön som exempelvis hur förskollärarna väljer att placera ut barnen i samlingar och matsituationer (Sandberg m.fl., 2009). Det framgick i resultatet att förskollärarna ansåg att förbestämda placeringar var positivt då det skapar trygghet för barnen samt låter barnen slippa tänka på var dem ska sitta varje dag. De poängterade att genom bestämda platser skapades det rutiner och tydlighet för barnen. Genom placeringar kan förskollärarna även placera barnen som är i behov av stöd bredvid sig eller mitt emot för att kunna stötta dem på bästa sätt. Sandberg m.fl. (2009) skriver även om det direkta stödet som handlar om förskollärarnas attityd mot barnen, det kan exempelvis handla om att placera en hand på ett barns axel i en samling för att göra det barnet lugn. Detta var något som synliggjordes i resultatet som en betydelsefull anpassning. Ett annat direkt stöd som förskollärarna använde sig av i samlingar var att låta barnen få gå i väg ifall de inte kan eller vill vara med. Förskollärarna betonade dock att det var viktigt att inte störa resten av barngruppen samt att det var av fördel att en förskollärare följde med barnet och gjorde en annan aktivitet om möjligheten fanns. Ett problem som kan uppstå var om det inte fanns tillräckligt med förskollärare för att genomföra det eller brist på tid för att hinna med det.

6.3 Förskollärares resonemang kring disponering av tid

Förskollärarna beskriver tiden som otillräcklig i förskolans verksamhet och för att på bästa sätt använda sig av den tiden de har, lyfter de fram struktur och planering som en viktig

faktor. En uppfattning förskollärarna poängterar är att ha en bra kommunikation mellan varandra för att skapa en struktur och planering i hur de hanterar olika situationer.

Lindqvist m.fl. (2010) betonar vikten av att dela upp grupperna utifrån de behov de har av pedagogiskt stöd, och även anpassa lärmiljön då det är av stor vikt i barnens lärande. Läroplan för förskola (2018) menar att förskolan ska tillgodose barnens olika behov, och ett positivt tillvägagångssätt kan vara att ändra gruppkonstellationerna. Detta uppfattade några förskollärare som givande, att dela upp grupperna utifrån barnens individuella utveckling samt de som behöver lite extra stöttning men två av förskollärarna lyfte att de i stället delar upp barngrupperna utifrån ålder. En förskollärare poängterar även att tidens längd av samlingen kan ha stor betydelse för att barnens behov ska kunna tillgodoses. Med korta samlingar kan barnen behålla koncentrationen och samlingen har större chans att bli meningsfull för barnen. En annan förskollärare poängterade att de disponerar tiden på ett sätt som resulterar i att alla barnen blir delaktiga.

Förskollärarna har olika uppfattningar om tidens tillräcklighet i relation till de olika situationerna och de menar på att vissa dagar finns det tid medan andra dagar finns det nästan ingen tid alls. Några förskollärare uppfattar att om de har en planerad strategi i de olika situationerna blir det tid till att stötta barn i behov av stöd. Då har de möjlighet till att låta barnen sitta en extra stund vid matbordet eller ge tid till att barnen ska få försöka själva i hallen, dock pratar de samtidigt om att de inte alltid har tid för det. Förskollärarna berättar att vissa dagar finns det inte tid och att de behöver skynda sig. Då får de antingen låta barnen gå ut en stund innan för att få sin tid i hallen eller om barnen har behov av hjälp stöttar förskollärarna dem. Eftersom alla barn har olika behov och behöver olika anpassningar som Sandberg m.fl. (2010) poängterar blir det problematiskt om inte alla barnen har möjlighet att få den tiden de har behov av. Det är en anpassning att låta barn ta längre tid på sig när de behöver det och förskollärarna lyfter att genom planerade strategier blir det lättare att tillgodose det.

Vad är det som gör att vissa förskollärare känner att de har mer tid än andra? En faktor som en förskollärare lyfter är att de har fyra pedagoger medan de andra har sagt att de endast har tre. Detta är något som Sandberg och Ottosson (2010) lyfter, att antal pedagoger är avgörande för hur bra med tid de har för de stora barngrupperna. En förskollärare uppmärksammar problematiken som uppstår när en pedagog är exempelvis ledig eller sjuk och menar att det påverkar barnen, då verksamheten behöver ta in vikarier. Palla (2021) beskriver att arbetslagets resurser inte räcker till och att detta kan komma att påverka verksamheten negativt.

6.4 Sammanfattning

Angående frågan om vilka barn som är i behov av stöd och anpassning ansåg både förskollärarna och den tidigare forskningen att definitionen av vilka barn som är i behov av stöd samt var gränsen går är otydlig. Både den tidigare forskningen och förskollärarna var överens om att även om det är en otydlig gräns gör det ingen skillnad därför att förskolläraren skall anpassa sig utefter barnens behov oavsett diagnos eller inte. Att specialpedagogernas tillgänglighet inte räcker till, lyfts som ett problem då förskollärarna behöver stöttning kring hanteringen av odiagnostiserade barn som är i behov av stöd.

När det kom till hur förskollärarna resonerar kring odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i vardagen lyfter de även fram att det var betydelsefullt att dela upp barnen i mindre grupper för att skapa lugn och trygghet i samlingar och tambursituationer, men även för att göra det möjligt för att alla barn ska vara delaktiga i samlingar. De lyfte fram att bildstöd var ett bra hjälpmedel samt att ge barnen korta tydliga instruktioner vid övergångar. Förskollärarna ger indirekt och direkt stöd till barnen genom bestämda placeringar i samling- och matsituationer, nära vuxna eller kompisar som kan ge stöd samt låta barnen gå ifrån situationer om de vill och behöver det.

Angående förskollärarnas resonemang kring disposition av tid i vardagen menar de att den är otillräcklig och därför poängterar de att vardagens rutiner är betydelsefulla och viktiga att se över. Exempelvis ifall barnen behöver extra tid på sig i tamburen ska förskolläraren kunna förse dem med det. En annan betydelsefull reflektion från förskollärarna var om att antalet pedagoger i verksamheten i relation till de stora barngrupperna var få och att resurserna samt tiden inte alltid räcker till för att möta alla barnens olika behov.

Det framkom att mer kompetensutveckling kring barn i behov av stöd behövs. Genom denna studie med förskollärares uppfattningar kring hur stöttning och anpassningar kan ges till odiagnostiserade barn, kan det vara ett hjälpmedel för andra yrkesverksamma inom förskolan.

6.5 Förslag på vidare forskning

Utifrån studiens resultat synliggörs ett behov av att finna fler studier och forskning kring hur förskollärarna kan stötta barn i behov av stöd i förskolan. Förskollärarna uttryckte att de ansåg att de behöver mer kunskap kring ämnet. En förskollärare svarade i intervjun att hen eftersökte fler verktyg att använda sig av och mer kunskap samt mer kompetensutveckling. Sandberg och Ottosson (2010) förklarar i sin studie att det behövs mer kunskap för att förskollärarna ska kunna stimulera barnens pedagogiska miljö. Författarna menar att brister kring att ge barnen det stöd de är i behov av har utgångspunkt i kunskapsbrist (Sandberg & Ottosson, 2010).

Under processen med tidigare forskning uppmärksammades det att studier kring hur förskolläraren kan stötta barn utan diagnoser inte var i den bredd som önskades. Det finns mycket studier om barn med diagnoser och vilken stöttning de får men inte hur förskollärarna uppmärksammar de barn i behov av stöd utan diagnoser. Mer konkreta studier i hur förskollärare arbetar för att anpassa vardagen för barn i behov av stöd hade varit positivt för att inspirera och dela kunskap till alla förskollärare och pedagoger.

7 Referenslista

- Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I A. Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 17–31). Liber.
- Almqvist, L., Sjöman, M., Golsäter, M. & Granlund, M. (2018) Special Support for Behavior Difficulties and Engagement in Swedish Preschools. *Front. Educ.* 3:35. <https://doi.org/10.3389/educ.2018.00035>
- Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2015). *Statistisk verktygslåda 0: att förstå och förändra världen med siffror*. Studentlitteratur.
- Dahlin-Ivanoff, S. (2015). Fokusgruppsdiskussioner. I A. Ahrne, G. & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 81–92). Liber.
- Dahlgren, L O. & Johansson, K (2019). Fenomenografi. I A. Fejes, A. & Thornberg, R. (Red.) *Handbok i kvalitativ analys*. (3 uppl.) (s.179–192). Liber.
- Eriksson Barajas, K., Forsberg, C., & Wengström, Y. (2013). *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap. Vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Natur & Kultur.
- Eriksson-Zetterquist, U., Ahrne, G. (2015). Att få kunskap om samhället genom intervjuer. I A. Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 34–54). Liber.
- Leung, C., Leung, J., Leung S., Karnilowicz, Wally. (2019). Effectiveness of the Whole Inclusive School Empowerment (WISE) project in supporting preschool children with diverse learning needs. *Research in Developmental Disabilities*. Volume 92, 103433. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2019.103433>
- Lillvist, A. (2010). Observations of social competence of children in need of special support based on traditional disability categories versus a functional approach, *Early Child Development and Care*, 180:9, 1129–1142, <https://doi.org/10.1080/03004430902830297>
- Lillvist, A & Granlund, M. (2009) Preschool children in need of special support: prevalence of traditional disability categories and functional difficulties. *Acta Paediatrica* 99.1 (2010): 131–34. Web. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1111/j.1651-2227.2009.01494.x>
- Lindqvist, G., Nilholm, C., Almqvist, L & Wetso, G.-M. (2011) Different agendas? The views of different occupational groups on special needs education. *European Journal of Special Needs Education*. Volume 26, 2011 - Issue 2. <https://doi-org.ezproxy.ub.gu.se/10.1080/08856257.2011.563604>
- Marton, F. & Booth, S. (2000) *Om lärande*. Studentlitteratur AB.
- Palla, L. (2021). När barn blir till belastning och problem i förskola: Om behov av särskilt

stöd och resurser i ett pressat läge. *Pedagogisk forskning i Sverige* Vol 26 No 4. ISSN 1401–6788. <https://doi.org/10.15626/pfs26.04.01>

- Sandberg, A., Lillvist, A., Eriksson, L., Björck-Åkesson, E. & Granlund M. (2010). “Special Support” in Preschools in Sweden: Preschool staff’s definition of the construct, *International Journal of Disability, Development and Education*, 57:1, 43–57, <https://doi.org/10.1080/10349120903537830>
- Sandberg, A., Norling, M. & Lillvist, A. (2009). Teachers' View of Educational Support to Children in Need of Special Support. *International Journal of Early Childhood Special Education* 1.2 (2009): 102–16. Web. https://gu-se-primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/15agpbr/TN_cdi_doaj_primary_oai_doaj_org_article_c0ca65509e5f4e54bfcee844e0467135
- Sandberg, A. & Ottosson, L. (2010). Pre-school teachers’, other professionals’, and parental concerns on cooperation in pre-school – all around children in need of special support: the Swedish perspective, *International Journal of Inclusive Education*, 14:8, 741–754, <https://doi.org/10.1080/13603110802504606>
- SFS 2010:800. *Skollag*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800
- Skolverket. (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: <https://www.skolverket.se/getFile?file=4001>
- Svensson, P. (2015) Teorins roll i kvalitativ forskning. I A. Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder*. (s. 17–31). Liber.
- Westman Andersson, G., Gillberg, N., & Miniscalco, C. (2021). Parents of Children Diagnosed with Autism Spectrum Disorder: What Do They Expect and Experience from Preschools? *Neuropsychiatric Disease and Treatment* 17. 3025–3037. [NDT_A_324291_3025..3037 \(dovepress.com\)](https://doi.org/10.1177/17445019211013337).
- Åkerblom, A., Hellman, A. & Pramling, N. (red.) (2020). *Metodologi: för studier i, om och med förskolan*. (Första upplagan). Gleerups Utbildning AB.

8 Bilagor

8.1 Intervjuguide

Hur tolkar och definierar du vilka barn som är i behov av stöd och anpassning?

Vart anser du gränsen går för barn som behöver stöttning och anpassning i vardagen?

Hur resonerar du kring odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i tambursituationer?

Hur resonerar du kring odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i samlingsituationer?

Hur resonerar du kring odiagnostiserade barn i behov av stöd och anpassning i matsituationer?

Hur resonerar du kring disposition av tid för anpassning och stöd i tambursituationer?

Hur resonerar du kring disposition av tid för anpassning och stöd i samlingsituationer?

Hur resonerar du kring disposition av tid för anpassning och stöd i matsituationer?